

Kullanılan Savunma Mekanizmalarında Benlik Kurgularının Etkisi: Evli ve Bekar Bireylerin Karşılaştırılması Üzerine Bir Çalışma¹

The Effect of Self-Constructs on the Defense Mechanisms Used: A Study on the Comparison of Married and Single Individuals

Klinik Psikolog Zeynep MUŞTUCU²

Dr. Öğr. Üyesi Nurgül YAVUZER³

Başvuru Tarihi / Received: 26.04.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 27.06.2022

Araştırma / Research

Öz

Bu çalışmanın amacı evli ve bekar bireylerin benlik kurguları ve kullandıkları savunma mekanizmalarının ilişkisinin incelenmesidir. Araştırmanın örneklemini Türkiye'nin farklı illerinde yaşayan 18 yaş ve üzeri 310 evli ve 325 bekar olmak üzere toplam 635 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Özerklik-İlişkisellik Ölçekleri (ÖİÖ) ve Savunma Biçimleri Testi (SBT-40) kullanılmıştır. Araştırma verileri SPSS 22.0 programı ile analiz edilmiştir. Analizlerde, bağımsız t testi, iki yönlü varyans analizi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Evli ve bekar bireylerin özerk ilişkisel benlik kurgusunun anlamlı derecede farklılaştığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların evli veya bekar olmasının kullandıkları savunma mekanizmalarında anlamlı farklılıklar yarattığı bulunmuştur. Evli ve bekar katılımcıların özerklik-ilişkisellik ölçeklerinden aldıkları puanların ortalamasının altında veya ortalamasının üstünde olmasının kullandıkları savunma mekanizmalarını farklılaştırdığı saptanmıştır. Çalışma bulguları ilgili literatür doğrultusunda tartışılmış, bu alanda yapılacak gelecek bilimsel araştırmalara ve uzmanlara öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Benlik Kurguları, Ayrılma-Birleşme, Savunma Mekanizmaları*

Abstract

¹ Bu makale İstanbul Gedik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji yüksek lisans tezinden üretilmiştir

² İstanbul Gedik Üniversitesi, Klinik Psikolog, zeynepmustucu@gmail.com | ORCID: 0000-0003-2024-1875

³ İstanbul Gedik Üniversitesi, Dr. Öğretim Üyesi., nurgul.yavuzer@gedik.edu.tr | ORCID: 0000-0002-7710-5746

The aim of this study is to examine the relationship between the self-construals of married and single individuals and the defense mechanisms they use. The sample of the study consisted of 635 participants, 310 married and 325 single, aged 18 and over, living in different provinces of Turkey. Personal Information Form, Autonomy-Relationship Scales (SSS) and Defense Styles Test (SBT-40) were used in the study. Research data were analyzed with SPSS 22.0 program. Independent t-test, two-way analysis of variance, one-way analysis of variance (ANOVA) analysis were used in the analyses. It was observed that the autonomous relational self-construal of married and single individuals differed significantly. It was found that the participants being married or single created significant differences in the defense mechanisms they used. It was determined that the scores of married and single participants on the autonomy-relationship scales were below or above the average, which differentiated the defense mechanisms they used. The findings of the study were discussed in line with the relevant literature, and suggestions were presented to future scientific research and experts in this field.

Keywords: *Self Constructs, Separation Individuation, Defense Mechanisms.*

Giriş

Benlik kavramının nasıl geliştiği ve ne olduğuna yönelik farklı tanımlar olmasına karşın araştırmacılar benliğin çok boyutlu bir yapı olduğu konusunda fikir birliğine sahiptir. Bireyin, kendisine yönelik bilişsel ve duygusal yargılarını içeriğinde barındıran benlik, bağlamdan ayrı değerlendirilebilecek bir kavram değildir (Neil, 2005). Değişen dünya düzeninin benlik kavramı üzerindeki etkileri incelendiğinde bireyci perspektifin sanayi devriminden bu yana ivme kazanarak arzu edilen benlik yapısı şeklinde vurgulandığı görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010).

Sanayi devrimiyle birlikte aile fertlerinin birbirlerine olan ekonomik bağımlılıkları azaldığı gibi bireyselliğin de ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Kadınların çalışma hayatında yer edinmesi, köyden kente göçün artması ve toplumların eğitim seviyesinin artmasına paralel olarak refahın da artış göstermesi bireyci perspektifin önem kazanmasında anlamlı bir yordayıcı olarak değerlendirilir. Evlilik kavramının da benlik kurgularıyla birlikte, özellikle sanayi devriminden sonra evrilmeye başladığı gözlemlenmektedir (Fişek, 1995; Kağıtçıbaşı, 2010).

Sanayi devriminden önce feodal düzende, geniş aileler, esneklikten yoksun evlilik kuralları söz konusuysen, sanayi devriminin etkisiyle bireyselliğin ön plana çıktığı dünya düzeninde evlilik kurallarının da esnediği ve kişilerin evlilikten beklentilerinin de değiştiği görülmektedir. Aile fertlerinin evlilik birliği üzerindeki etkisinin giderek zayıfladığı ve bireysel beklenti ve tercihlerin önem kazandığı bir düzen inşa edilmiştir (Örnek, 1995; Aydın ve Baran, 2010; Sezen, 2005; Kağıtçıbaşı, 2010). Evlilik bağıyla birlikte iki ayrı benliğin bir çatı altında yaşamını sürdürmesine ek olarak iki ayrı kişilik yapısının da uyum içerisinde varlığına devam edebilmesinin önemini vurgulayan araştırmacılar, bireyin çocukluk

çağı yaşantıları ve çocukluk döneminde kurmuş olduğu ilişkilerin gelecek yaşamlarında kuracağı ilişkilerin de temelini oluşturduğunu ifade etmektedir. Bu erken dönem yaşantılar, bireyin benlik oluşumuna, kişilik gelişimine, aile içi ilişkilerine, içe alım ve dışavurumlarına etki ettiği gibi evleneceği kişiyi seçmesine de yansıyan bir sürecin parçaları olarak değerlendirilir (Canel, 2007).

Bireylerin uyum ve savunma mekanizmaları çocukluk çağı yaşantılarında temellenmekte ve yaşam sorunlarıyla baş edebilmek adına kullandığı yöntemler yaşamları boyunca yoğun bir değişime uğramamaktadır (Geçtan, 2003). Bireyin yaşamında deneyimlediği problemlerde, duygularını bastırmasında, güdülerini görmezden gelmesinde, duygusal eksikliklerinde savunma mekanizmalarının kullanım yoğunluğu anlamlı etkilerini göstermektedir (Canel, 2007). Benliğin savunma mekanizmaları otomatik psikolojik süreçler olarak tanımlanmakta ve benliğin oluşan sınırlarını korumak için tesis edilmektedir (Calati ve ark., 2010; Oh ve ark., 2019).

Bireylerin sahip olduğu benlik kurgularının tıpkı kişilerarası ilişkilerde var olan önemi evlilik ve eş seçim dinamiklerini de etkilemektedir. Hem özerk hem de yakın olabilme kabiliyetine sahip bireylerin güçlü evlilikler gerçekleştirebileceğini ifade eden araştırmacılar, immatür savunmaların kişilerarası ilişkilere negatif yöndeki etkisine değinmektedir (Neto ve Mullet, 2004; Kağıtçıbaşı, 2010; Vaillant, 1992).

Benlik Kurguları: Kağıtçıbaşı Modeli

Benlik kurguları, bireyin dünyayı ve kendisini anlamlandırmasında, duygu ve düşüncelerinde, tutumlarında, davranışlarında, sosyal rollerinde gözlemlenen, kültürel farklılıklardan temel alan bir kavram olmakla birlikte elde edilen bilgilerin yorumlanmasında da pay sahibidir (Markus ve Kitayama, 2003; Heelas ve Lock, 1981; akt. Kağıtçıbaşı 2010). Kültürel değerler, toplumsal normlar ve bağlamsal çeşitlilikler benlik kurgularının oluşumunda, gelişiminde ve diğerleriyle olan ilişkilerde gözlenen farklılıklarda önemli bir paya sahiptir (Markus ve Kitayama, 1991; 2003; Triandis, 1998; Kağıtçıbaşı, 1996).

Benlik kavramı, içeriğinde kişinin hem kendisine hem de diğerlerine yönelik bilinçli algılarını ve tüm bunlara atfettiği değerleri, gerçeğe uyum ve gerçeği tanıma yeteneğini, "kim ve ne" olduğuna yönelik algı ve bilişlerini, fiziksel, duygusal, sosyal ve ruhsal bireysel özelliklerini barındıran çok boyutlu bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Kağıtçıbaşı, 2010; Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014; Neill, 2005; Özen ve Gülaçtı, 2010; Zurita ve ark., 2016; Markus ve Kitayama, 2003; Triandis, 1998; Gezici ve Güvenç, 2003).

Kültür ve sosyal normlar bir çevresel faktördür ve ebeveynlerin tutumları, aile kavramı, çocuğun ailedeki yeri ve önemi konusunda belirleyici niteliklere sahip olmakla birlikte ebeveyn ile çocuk arasındaki etkileşimi de belirleyerek benlik kurgularını biçimlendirici niteliklere sahiptir (Aydın, 2019;

Usborne ve Taylor, 2010). Aile kavramının benlik kurguları üzerindeki etkisinde, aile kültür ve birey arasındaki aracı rolü üstlenmektedir. Kültürün bireyci ve toplulukçu nitelikleri benliğin özerkliği ve ilişkiselliğini belirlemektedir. Özerk benlik bireyciliğin kültürel açıdan öznel yansıması olarak değerlendirilir. Bu benlik yapısında bireyin keskin sınırlarına, öznelliğin eşlik ettiği ve kuşaklar arası bağımsızlığın söz konusu olduğu aile modelinde görülmektedir. Burada maddi bağımlılık olmadığı gibi duygusal bağımlılıkta önem arz eden bir kavram niteliğine sahip değildir (Kağıtçıbaşı, 2010; Wasti ve Eser-Erdil, 2007; Markus ve Kitayama, 1991).

Toplulukçu kültürün bir yansıması olarak değerlendirilen ilişki benlikte ise benliğin sınırlarının keskin olmadığı görülür. Bu akışkan sınırlar sonucu oluşan kişilerarası bağımlılıkta kuşaklar arası maddi bağımlılıklara eşlik eden duygusal bağımlılık geleneksel ailelerde varlığını sürdürmektedir. Bu benlik kurgusunda çocuğun ekonomik açıdan da aileye sağladığı katkılar ön planda tutulmakta ve bu nedenle erkek çocuklarına atfedilen değerin yüksek olduğu gözlemlenmektedir (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2014; Kağıtçıbaşı, 2010; Wasti ve Eser-Erdil, 2007). Kağıtçıbaşı, benliğin özerk ve ilişki niteliklerinin keskin sınırlarla ayrılmadığını ifade etmekle birlikte değişimin sadece tek yönlü ve batı modelinde olmayacağını belirtmektedir. Aile fertlerinin birbirlerine maddi bağımlılıklarının azalmasına karşın duygusal bağımlılığın devam edebileceğini vurgulayarak, özerkliği ayrımsızlık değil yetkinlik olduğuna dikkat çekilmektedir. Kağıtçıbaşı, insanın iki temel ihtiyacı olan özerkliği ve ilişkiselliğin bir arada bulunabileceğine dikkat çekerek, özerk ilişki benlik kurgusunun hem özerk olma hem de kişiler arası ilişkilerde güçlü bağlar kurma yetisini barındırdığını ifade etmektedir. Aynı zamanda sağlıklı evliliklerin özerk ve ilişki olabilmek kabiliyetine sahip bireyler tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010).

Savunma Mekanizmaları

Benliğin çatışma ve bunalıya karşı kullandığı, bilinçdışı benlik işlemleri olarak tanımlanan savunma mekanizmaları ilk kez Freud tarafından 1894 yılındaki “Savunma Psikonevrozları” adlı makalesinde ele alınmış ve süreç içerisinde literatürde kendisine kalıcı yer edinmiştir. Benliğin savunma düzenekleri, insan davranışlarının anlamlandırılması konusunda da açıklayıcı etkileri olmuş ve benlikçe kabul edilemez olarak nitelenen düşüncelerin uzağa itilmesi veya denetim altına alınması şeklinde tanımlanmıştır. Benlik, savunma mekanizmaları aracılığıyla rahatsız edici düşünceleri bilinçli yapıdan uzaklaştırır. Bu uzaklaştırma işleminde dış dünya gerçekliğinin algılanışını değiştirmekte ve birey iç ve dış stresörlerin varlığında psikolojik istikrarını sürdürebilmektedir (Cramer, 2001 ; Vaillant, 1971; Malone ve ark., 2013; Calati ve ark., 2010; Oh ve diğerleri, 2019; Kalem, 1999; Öztürk, 2008).

Kullanılacak olan savunma sadece uyarının türü ile ilgili değildir. Bireyin yaşam koşullarının ve yaşının da kullanacağı savunmalar üzerinde anlamlı etkileri olduğu ve savunma mekanizmalarının gelişimsel bir basamakta seyrettiği bilinmektedir. (Cramer, 2001; Villant, 1992).

Başlangıçta her birey immatür savunmalarla benlik bütünlüğünü korumaktadır. Özellikle erken çocukluk dönemlerinde karmaşık bilişsel becerilerin eksikliği, benliğin kendisine yönlendirilen tüm talepleri uyumlu bir şekilde birleştirecek kadar olgunlaşmamış olması immatür savunmaların kullanımı ile doğru orantı içerisinde (Burger, 2006; Cramer ve Briliant, 2001; Hall, 2016). Artan yaş ile birlikte, olgunlaşan benlik, gerçeklik ilkesini idrak etmekte ve duyguları yadsımanın etkili olmadığını fark ederek daha olgun savunmaları kullanmaya başlamaktadır. İmmatür savunmalar, dış dünya ile içsel gerçeklik arasındaki uyumu sağlamada başarılı değildir (McWilliams, 2013; Geçtan, 2003). Bebeğin gelişim dönemlerinden dil öncesi ve mantık öncesi özelliklerini barındıran immatür savunmalarda gerçeklik ilkesi yoktur ve kendiliğin bir ötekenden ayrı olma durumu ve sabitliği mevcut değildir (McWilliams, 2013). Nevrotik savunmalar ise psikolojik gerginliği düşürmeye olanak sağlamasına karşın yoğun kullanımı sonucunda bireyin ruhsal yapısı ile çevre arasındaki uyumunu bozabileceği gibi bireyin işlevselliğini de olumsuz yönde etkilemektedir (Vaillant, 1971; Geçtan,2003). Olgun savunmalar, içsel dinamikler ve dış dünya gerçekliği arasındaki dengeyi sağlamaya ve bireyin uyum düzeyini arttırmaya yöneliktir (Mcwilliams, 2013). Olgun savunmalar, hem dürtülerin boşalmasını sağlayarak kaygı seviyesini düşürmekte hem de sosyal anlamda bireyin kabul görmesine yardım etmektedir (Geçtan,2003; Mcwilliams, 2013).

Literatür incelendiği zaman hem yurt dışında hem de Türkiye’de yapılmış çalışmalarda benlik kurgularının ve kullanılan savunma mekanizmalarının ayrı ayrı incelendiği fakat bu iki kavramın karşılıklı etkileşimlerinin ele alınmadığı görülmektedir. Bu nedenle benlik kurgularının ve savunma mekanizmalarının kullanımının birlikte ele alınacağı bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı evli ve bekar bireylerde benlik kurguları ve kullanılan savunma mekanizmalarının ilişkisinin incelenmesidir.

1. Evli ve bekar katılımcıların özerk benlik kurgularının ve kullandıkları savunma mekanizmaları üzerinde anlamlı etkisi vardır.
2. Evli ve bekar katılımcıların ilişkisel benlik kurgularının ve kullandıkları savunma mekanizmaları üzerinde anlamlı etkisi vardır.
3. Evli ve bekar katılımcıların özerk-ilişkisel benlik kurgularının ve kullandıkları savunma mekanizmaları üzerinde anlamlı etkisi vardır.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırmada evli ve bekar bireylerin benlik kurguları ve savunma mekanizmaları kullanımlarının arasındaki ilişkinin incelenmesi için ilişkişel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkişel tarama modelinde iki ve ikiden daha fazla değişken arasındaki birlikte değişimin varlığı ve değişim gözleniyorsa bu değişimin ne yönde olduğu ortaya konulmaktadır (Karasar, 2012).

Araştırmanın Etik İzinleri

Araştırmanın Etik İzinleri Araştırma uygulamalarının yapılabilmesi adına İstanbul Gedik Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurul Başkanlığı'ndan (11.11.2020 tarih ve 71457743- 050.01.04-129-178819 sayılı) ve kullanılacak ölçeklerin Türkçe standardizasyon çalışmalarını yapan çalışmacılardan gerekli uygulama izinleri alınmıştır.

Araştırmanın Örnekleme

Örneklem seçiminde, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden olan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini Türkiye'nin farklı illerinde ikamet eden 635 gönüllü katılımcı oluşturmuştur. Katılımcıların 310'u evli, 325'i ise bekadır. Katılımcıların yaş dağılımı 18 ile 65 arasında değişmektedir (Karasar, 2012).

Veri Toplama Yöntemleri

Sosyo-Demografik Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, medeni durum, cinsiyet gibi bilgilerine ulaşabilmek için araştırmacı tarafından hazırlanan bu form aracılığı ile katılımcıların benlik kurgularına ve savunma mekanizmaları kullanımlarına etki edeceği düşünülen demografik değişkenlere ilişkin bilgileri barındırmaktadır.

Özerklik İlişkişellik Ölçekleri: Kişiler arası mesafe ve yetkinliği ölçmek için Kağıtçıbaşı (2005) tarafından geliştirilen bu ölçekler üç farklı benlik kurgusunu barındırmaktadır. Bu ölçekler; Özerk Benlik Ölçeği, İlişkişel Benlik Ölçeği ve Özerk-İlişkişel Benlik Ölçeğidir. Dokuz maddeden oluşan her ölçek 1 ve 5 arasında puanlanmaktadır. Her bir ölçekten alınabilecek en düşük puan 9, en yüksek puan ise 45'dir. Alınan puanlar arttıkça olumlu, alınan puanlar azaldıkça da olumsuz anlama gelen sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Ölçeklerin iç tutarlılık kat sayısı ise Özerk Benlik Ölçeği için .74'tür, İlişkişel Benlik ölçeği için .78'dir ve Özerk-İlişkişel Benlik ölçeği için .84'tür.

Savunma Biçimleri Testi: Andrews ve arkadaşları (1993) tarafından geliştirilen Savunma Biçimleri Testi'nin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Yılmaz ve arkadaşları (2007) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları sırasıyla immatür savunmalar için .83, nevrotik savunmalar için .61 ve olgun savunmalar için de .70 olarak belirlenmiştir. Özbildirime dayalı bir ölçek olan bu ölçeğin puanlanması 1 ile 9 arasında değişmektedir. 20 savunma mekanizmasının 3 alt boyutu ele alınmaktadır. Bu alt boyutlar ise; immatür savunmalar (Rasyonalizasyon, otistik fantezi, yer değiştirme, gerileme, eyleme dökme/dışavurum, pasif agresyon, yansıtma, yalıtma, değersizleştirme, inkar, dissosiasyon, bölme ve bedenselleştirme; nevrotik savunmalar (Yapma-bozma, yapay özgecilik,

idealleştirme, karşıt tepki geliştirme) ve olgun savunmalardır (Baskılama, yüceltme, mizah, bastırma ve beklenti).

Veri Toplama İşlemi

Araştırma verileri Aralık 2019 ile şubat 2021 tarihleri arasında Surveey uygulaması aracılığıyla ve yüzyüze toplanmıştır. Araştırmaya katılımın gönüllülük esasına dayandığını belirtilen Bilgilendirilmiş Onam Formu'nda katılımcılardan ad ve soyad bilgisi istenmemiş, araştırma hakkında kısa bir bilgilendirme yapılmış ve yanıtların gizli tutulacağı ve elde edilecek tüm bilgilerin araştırma kapsamında kullanılacağı belirtilmiştir. Katılımcıların izni hem online ortamda hem de bireysel görüşmelerde alınmıştır. Ölçeklerin doldurulma süresi 25 ile 30 dakika arasında sürmüştür. Araştırma linki üzerinden 450 kişiye ulaşılmıştır. Toplam 635 gönüllü katılımcıya ulaşılan bu çalışmada 200 kişiye ölçekler bireysel olarak uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada toplanan verilerin analizi SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 22.0 programı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin normallik analizi yapıldığında, verilerin normal dağılım gösterdiği bulgulanmıştır. Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde Özerklik İlişkiselik Ölçeği ile yapılmış araştırmaların analizlerinde anlamlı etkilerine odaklanıldığı ve benzer sonuçlara ulaşıldığı gözlemlenmiştir. Bu nedenle özerklik ilişkiselik ölçeklerinden alınan puanlarda kesme noktası belirlenmiş ve alınan puanın yükselmesinin o benlik kurgusu için olumlu anlamlar ifade ettiği göz önünde bulundurularak analizlerde ortalama altı ve ortalama üstü şeklinde çalışılmasına karar verilmiştir. Bu çalışmada evli ve bekar katılımcıların Özerklik İlişkiselik Ölçekleri'nden aldıkları puanların ortalamanın altında veya ortalamanın üstünde olmasının ve kullandıkları savunma mekanizmaları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığını belirlemek için ise iki yönlü varyans analizi uygulanmıştır.

Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların Sosyo-Demografik Özellikleri

	Değişkenler	Kişi Sayısı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	385	60,6
	Erkek	250	39,4
Eğitim Durumu	Yüksek Lisans	102	16,1
	Üniversite	370	58,3
	Lise	163	25,7

Medeni Durum	Bekar	325	51,2
	Evli	310	48,8
Ekonomik Durum	Kötü	127	20,0
	Orta	356	56,1
	İyi	152	23,9
Yaş	18-24 yaş arası	221	34,8
	25-31 yaş arası	163	25,7
	32 yaş ve üzeri	251	39,5

Çalışmaya 385 kadın (%60,6) ve 250 erkek (%39,4) olmak üzere toplam 635 kişi katılmıştır. Katılımcıların eğitim durumu incelendiğinde, yüksek lisans mezunu 102 kişi (%16,1), üniversite mezunu 370 kişi (%58,3) lise mezunu 163 kişi (%25,7) olduğu bulunmuştur. Katılımcıların 325'i bekar (%51,2), 310'u evli (%48,8) olduğu saptanmıştır. Ekonomik durumu kötü düzeyde olan 127 kişi (%20,0), orta düzeyde olan 356 kişi (%56,1) ve iyi düzeyde olan 152 kişi (%23,9) bulunmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımı incelendiğinde 18-24 yaş arası 221 kişi (%34,8), 25-31 yaş arası 163 kişi (%25,7), 32 yaş ve üzeri 251 kişi (%39,5) olduğu saptanmıştır.

Tablo2. *Evli ve Bekar Katılımcıların Özerk Benlik, İlişkisel Benlik ve Özerk İlişkisel Benlik Puanlarının Karşılaştırılması*

Ölçek/Alt Boyut	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	t	sd	p
Özerk Benlik Ölçeği	Evli	310	28,42	5,782	-1,663	633	0,097
	Bekar	325	29,13	4,959			
İlişkisel Benlik Ölçeği	Evli	310	28,95	5,184	1,059	633	0,290
	Bekar	325	28,58	3,292			
Özerk İlişkisel Benlik Ölçeği	Evli	310	35,08	5,815	-4,185	633	0,000***
	Bekar	325	36,92	5,254			

Tablo 3 incelendiğinde evli ve bekar katılımcıların Özerk Benlik puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($t(633) = -1,663, p > 0,05$). Evli ve bekar katılımcıların İlişkisel Benlik puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($t(633) = 1,059, p > 0,05$). Evli ve bekar katılımcıların Özerk İlişkisel Benlik puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır ($t(633) = -4,185, p < 0,05$). Bekar katılımcıların Özerk İlişkisel Benlik puan ortalamalarının ($\bar{X} = 35,08$), evli katılımcıların Özerk İlişkisel Benlik puan ortalamasından ($\bar{X} = 35,08$), daha yüksek olduğu bulgulanmıştır.

Tablo3. *Evli ve Bekar Katılımcıların Savunma Biçimleri Testi Puanlarının Karşılaştırılması*

Ölçek/Alt Boyut	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	ss	t	sd	P
İmmatür Savunmalar	Evli	310	95,46	36,832	-2,584	633	0,010*
	Bekar	325	102,58	32,358			
Nevrotik Savunmalar	Evli	310	37,76	12,937	-0,840	633	0,400
	Bekar	325	38,57	11,501			
Olgun Savunmalar	Evli	310	43,25	13,025	-3,076	633	0,002*
	Bekar	325	46,34	12,234			

Tablo 5 incelendiğinde evli ve bekar katılımcıların olgun savunma biçimleri alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır ($t(633) = -3,076, p < 0,05$). Bekar katılımcıların olgun savunma biçimleri alt boyut puan ortalamaları ($\bar{x} = 46,34$), evli katılımcıların olgun savunma biçimleri alt boyut puan ortalamasından ($\bar{X} = 43,25$) daha yüksektir. Evli ve bekar katılımcıların İmmatür Savunma biçimleri alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık vardır ($t(633) = -2,584, p < 0,05$). Buna göre bekar katılımcılar immatür savunma biçimleri alt boyut puan ortalamasından daha fazla puan elde etmiştir. Evli ve bekar katılımcıların nevroitik savunma biçimleri alt boyut puan ortalamaları arasında istatistiki olarak anlamlı bir farklılık yoktur ($t(633) = -0,840, p > 0,05$).

Tablo 4. *Evli ve Bekar Katılımcıların Özerk Benlik Kurguları ile Savunma Mekanizmalarının İki Yönlü Varyans Analizi*

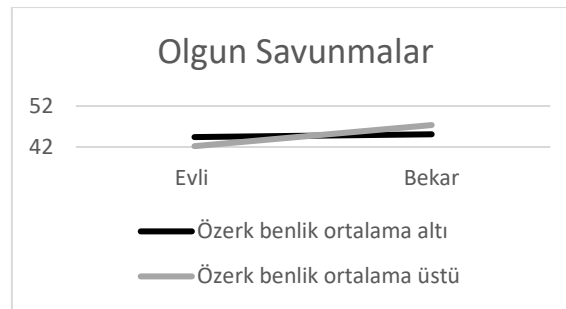
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
İmmatür Savunmalar	Medeni Durum	9144,893	1	9144,893	7,726	,006
	Özerk benlik	8111,772	1	8111,772	6,853	,009
	M D x Ö B	3254,593	1	3254,593	2,750	,098
	Hata	746875,274	631	1183,638		
	Toplam	7003613,000	635			
Nevrotik Savunmalar	Medeni Durum	124,047	1	124,047	,876	,350
	Özerk benlik	5170,717	1	5170,717	36,518	,000
	M D x Ö B	90,523	1	90,523	,639	,424
	Hata	89346,065	631	141,594		
	Toplam	1020312,000	635			
Olgun Savunmalar	Medeni Durum	1344,039	1	1344,039	8,469	,004
	Özerk benlik	,056	1	,056	,000	,985
	M D x Ö B	785,787	1	785,787	4,952	,026
	Hata	100136,006	631	158,694		
	Toplam	1378963,000	635			

Özerklik İlişkisel Ölçeklerinin Özerk Benlik Ölçeği puanı ortalamasının altında ($\bar{x} = 28,79$) ve üstünde ($\bar{x} = 28,80$) olan katılımcıların immatür, nevroitik ve olgun savunmalar puan ortalamaları arasındaki farklılık iki yönlü anova ile analiz edilmiştir. Buna ilişkin iki yönlü varyans analizi Tablo 7 incelendiğinde özerk benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların İmmatür Savunmalar puan ortalamalarının özerk benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına; ($F(1,631) = 6,853, p < 0,5$) ve evli ($\bar{X}$ ort. altı = 96,94 - $\bar{X}$ ort. üstü = 94,21) ve bekar ($\bar{X}$ ort.

$altı=109,00$ - $\bar{X}$ ort. $üstü=97,28$) olmaya göre ($F(1,631)=7,726, p<0.5$) anlamlı farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Özerk benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=2,750, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, immatür savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin immatür savunmalar puan ortalamaları özerk benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

Özerk benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların Nevrotik Savunmalar puan ortalamalarının özerk benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre farklılık göstermektedir; ($F(1,631)= 36,51 p<0,5$). Ancak evli ($\bar{X}$ ort. $altı=41,17$ - $\bar{X}$ ort. $üstü=34,68$) ve bekar ($\bar{X}$ ort. $altı=41,29$ - $\bar{X}$ ort. $üstü=36,33$) olma durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği ($F(1,631)=0,876, p>0.5$) bulgulanmıştır. Özerk benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=0,639, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, nevrotik savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olmadığı görülmektedir. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin nevrotik savunmalar puan ortalamaları özerk benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

Özerk benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların Olgun Savunmalar puan ortalamalarının özerk benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre farklılaşmamaktadır; ($F(1,631)= 0,00, p>0,5$). Ancak evli ($\bar{X}$ ort. $altı=44,42$ - $\bar{X}$ ort. $üstü=42,20$) ve bekar ($\bar{X}$ ort. $altı=45,10$ - $\bar{X}$ ort. $üstü=47,35$) olmaya göre ($F(1,631)=8,49, p<0.5$) anlamlı farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Özerk benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=4,952, p<0,5$) ortak etkisi bakıldığında ise, olgun savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olduğu görülmektedir.

Şekil 1. Evli ve Bekar Katılımcıların Özerk Benlik Kurguları ile Olgun Savunmalar Mekanizmalarının Etkileşim Grafiği

Şekil 1 incelendiğinde grafikteki doğruların kesişmesi iki bağımsız değişkenin ortak etkileşime sahip olduklarını göstermektedir. Burada medeni durumun bağımlı değişken üzerindeki etkisi özerk benlik puanlarının ortalamasının altında ya da üstünde olması sonucu farklılaşmasına bağlıdır. Bekar olan katılımcıların özerk benlik kurgusu ortalamasının üstünde olduğunda olgun savunmalardan, özerk benlik kurgusu ortalamasının altında olan katılımcılardan daha fazla puan elde ettiği görülmüştür. Evli katılımcıların ise özerk benlik kurgusu ortalamasının altında olduğunda olgun savunmalardan daha

yüksek bir puan elde ettiği görülmektedir. Son olarak bekar katılımcıların özerk benlik kurgusu ortalamasının üstünde olduğunda, evli katılımcıların özerk benlik kurgusu ortalamasının üstünde olan katılımcılara göre daha yüksek puan elde etmişlerdir.

Özerklik İlişkisel Ölçeklerinin İlişkisel Benlik Ölçeği puanı ortalamasının altında ($\bar{x}=28,76$ altı) ve üstünde ($\bar{x}=28,77$ üstü) olan katılımcıların olan katılımcıların immatür, nevrotik ve olgun savunmalar puan ortalamaları arasındaki farklılık iki yönlü anova ile analiz edilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde ilişkisel benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların İmmatür Savunmalar puan ortalamalarının ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre farklılık göstermemektedir; ($F(1,631)= 0,569, p>0,5$). Ancak evli ($\bar{X} ort. altı=93,75- \bar{X} ort. üstü=96,76$) ve bekar ($\bar{X} ort. altı=106,24- \bar{X} ort. üstü=99,07$) olmaya göre ($F(1,631)=7,213, p<0.5$) anlamlı farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. İlişkisel benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=3,405, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, immatür savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin immatür savunmalar puan ortalamaları ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

İlişkisel benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların Nevrotik Savunmalar puan ortalamalarının ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre farklılık göstermektedir; ($F(1,631)= 15,999, p<0,5$). Ancak evli ($\bar{X} ort. altı=35,16- \bar{X} ort. üstü=39,73$) ve bekar ($\bar{X} ort. altı=36,97- \bar{X} ort. üstü=40,11$) olmaya göre ($F(1,631)=1,285, p>0.5$) anlamlı farklılık göstermediği bulgulanmıştır. İlişkisel benlik

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
İmmatür Savunmalar	Medeni Durum	8613,893	1	8613,893	7,213	,007
	İlişkisel benlik	679,557	1	679,557	,569	,451
	M D x İ B	4066,419	1	4066,419	3,405	,065
	Hata	753596,266	631	1194,289		
	Toplam	7003613,000	635			
Nevrotik Savunmalar	Medeni Durum	187,789	1	187,789	1,285	,257
	İlişkisel Benlik	2337,463	1	2337,463	15,999	,000
	M D x İ B	80,870	1	80,870	,554	,457
	Hata	92189,090	631	146,100		
	Toplam	1020312,000	635			
Olgun Savunmalar	Medeni Durum	1422,509	1	1422,509	8,902	,003
	İlişkisel Benlik	24,047	1	24,047	,150	,698
	M D x İ B	69,663	1	69,663	,436	,509
	Hata	100831,309	631	159,796		
	Toplam	1378963,000	635			

Tablo 5. *Evli ve Bekar Katılımcıların İlişkisel Benlik Kurguları ile Savunma Mekanizmalarının İki Yönlü Varyans Analizi*

kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=0,554, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, nevrotik savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin nevrotik savunmalar puan ortalamaları ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

İlişkisel benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların Olgun Savunmalar puan ortalamalarının ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre farklılık göstermemektedir; ($F(1,631)=0,150, p>0,5$). Ancak evli ($\bar{X}$ ort. altı=43,85- $\bar{X}$ ort. üstü=42,80) ve bekar ($\bar{X}$ ort. altı=46,20- $\bar{X}$ ort. üstü=46,47) olmaya göre ($F(1,631)=8,902, p<0.5$) anlamlı farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. İlişkisel benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=0,436, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, olgun savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin olgun savunmalar puan ortalamaları ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

Tablo 6. *Evli ve Bekar Katılımcıların Özerk İlişkisel Benlik Kurguları ile Savunma Mekanizmalarının İki Yönlü Varyans Analizi*

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
İmmatür Savunmalar	Medeni Durum	14366,198	1	14366,198	12,832	,000
	Özerk İlişkisel Benlik	50317,257	1	50317,257	44,943	,000
	M D x Ö İ B	2178,447	1	2178,447	1,946	,164
	Hata	706450,624	631	1119,573		
	Toplam	7003613,000	635			
Nevrotik Savunmalar	Medeni Durum	123,610	1	123,610	,830	,363
	Özerk İlişkisel Benlik	57,086	1	57,086	,383	,536
	M D x Ö İ B	557,699	1	557,699	3,745	,053
	Hata	93957,501	631	148,903		
	Toplam	1020312,000	635			
Olgun Savunmalar	Medeni Durum	1092,669	1	1092,669	6,952	,009
	Özerk İlişkisel Benlik	1515,052	1	1515,052	9,640	,002
	M D x Ö İ B	268,715	1	268,715	1,710	,191
	Hata	99169,445	631	157,162		
	Toplam	1378963,000	635			

Özerklik İlişkisellik Ölçeklerinin Özerk İlişkisel Benlik puanı ortalamasının altında ($\bar{x}=36,20$ altı) ve üstünde ($\bar{x}=36,21$ üstü) olan katılımcıların olan katılımcıların immatür, nevrotik ve olgun savunmalar puan ortalamaları arasındaki farklılık iki yönlü anova ile analiz edilmiştir. Tablo 11 incelendiğinde özerk ilişkisel benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların İmmatür

Savunmalar puan ortalamalarının özerk ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre; ($F(1,631)= 44,943, p<0,5$) ve evli ($\bar{X}$ ort. altı=104,77- $\bar{X}$ ort. üstü=83,06) ve bekar ($\bar{X}$ ort. altı=110,64- $\bar{X}$ ort. üstü=96,40) olmaya göre de ($F(1,631)=12,83, p<0.5$) anlamlı farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Özerk ilişkisel benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=1,94, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, immatür savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin immatür savunmalar puan ortalamaları özerk ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

Özerk ilişkisel benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların nevrotik savunmalar puan ortalamalarının özerk ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre farklılık göstermemektedir; ($F(1,631)= 0,383, p>0,5$). Ayrıca evli ($\bar{X}$ ort. altı=37,20- $\bar{X}$ ort. üstü=38,49) ve bekar ($\bar{X}$ ort. altı=39,99- $\bar{X}$ ort. üstü=37,49) olmaya göre de ($F(1,631)=0,830, p>0.5$) anlamlı farklılık göstermediği bulgulanmıştır. Özerk ilişkisel benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=3,745, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, nevrotik savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin nevrotik savunmalar puan ortalamaları özerk ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

Özerk ilişkisel benlik kurgusu ortalamasının altında ve üstünde olan evli ve bekar katılımcıların olgun savunmalar puan ortalamalarının özerk ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına göre; ($F(1,631)= 9,640, p<0,5$) ve evli ($\bar{X}$ ort. altı=41,35- $\bar{X}$ ort. üstü=45,78) ve bekar ($\bar{X}$ ort. altı=45,31- $\bar{X}$ ort. üstü=47,12) olmaya göre ($F(1,631)=6,952, p<0.5$) anlamlı farklılık gösterdiği bulgulanmıştır. Özerk ilişkisel benlik kurgusu ve evli ve bekar olma birliktelik durumu ($F(1,631)=1,710, p>0.5$) ortak etkisi bakıldığında ise, olgun savunmalar puan ortalamaları arasında anlamlı olmadığı görülmüştür. Bu bulgular ışığında evli ve bekar bireylerin olgun savunmalar puan ortalamaları özerk ilişkisel benlik kurgularının ortalamasının altında ya da üstünde olmasına bağlı olarak farklılık göstermez.

Tartışma

Bu araştırmada, evli ve bekar bireylerin benlik kurguları ile kullandıkları savunma mekanizmalarının arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmış ve evli ve bekar bireylerin özerk benlik, ilişkisel benlik ve özerk ilişkisel benlik kurgularının kullandıkları savunma mekanizmaları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Evli ve bekar bireylerin araştırma grubunu oluşturduğu çalışmalar hem dünya literatüründe hem de Türk literatüründe kısıtlı olduğu için yapılan analizlerde elde edilen farklılıklar evli ve bekar grupların benlik kurguları perspektifinde puan ortalamalarının altı ve üstü olacak biçimde detaylı olarak incelenmiştir. Özerklik ilişkisel Ölgçekleri'nde alınan puanların artması o benlik kurgusuna ait özelliklerin varlığına işaret etmektedir.

Benlik kurguları kültürden ve toplumdan bağımsız düşünülebiyecek kavramlar olmadığı gibi savunma mekanizmalarının da hem toplumdan hem de içinde var olunan sosyal bağlamın kendisine, cinsiyetine biçtiği rollerden etkilenebildiği görülmektedir (Markus ve Kitayama, 1991; 2003; Triandis, 1998; Kağıtçıbaşı, 2010). En yalın hali ile savunmalar, bireyin kendisini ifade ediş biçimini etkilemektedir. Günümüzde Türk toplum yapısında maddi bağımlılıklarda azalmalar gözlemlenmesine karşın manevi bağların devamlılık arz ettiği görülmekle birlikte evlilik faktörüyle genişleyen aile bağları da gözlemlenmeye devam etmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010). Evlilikle birlikte iki farklı benliğin ve kişilik özelliklerinin karşılıklı etkileşimi söz konusu olmaktadır. Evli bireylerin gündelik yaşamlarında ayrı bireyler olarak varlığını devam ettirmesiyle, ben benliği korunurken, gerekli zamanlarda da biz benliğinin ortaya çıkması evlilikteki uyuma işaret etmektedir (Özden, 2013; Atak ve ark., 2016).

Yürütülen bu araştırma sonucunda evli ve bekar bireylerin özerk benlik kurgusu ve ilişkisel benlik kurgusunda anlamlı derecede farklılaşmadığı gözlemlenmiştir. Özerk ilişkisel benlik kurgusunda ise bekar katılımcıların puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmektedir. Tosun ve arkadaşları (2017) evlilik öncesindeki bireylerin benlik kurgularında bireycilik, ilişkisellik ve toplulukçuluk arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu bulgulamıştır. Evlilik kalitesi ve benlik kurguları arasındaki ilişkinin varlığını kanıtlayan çalışmalar mevcuttur (Gündoğdu, 2007; Tosun ve ark, 2017). Bu çalışmalardan bazıları ilişkisel benliğin evlilik kalitesini ve sağlıklı aile işlevselliğini pozitif yönde yordadığına işaret etmektedir (Mesutoğlu, 2012; Tosun ve ark, 2017). Ernas'ın (2017) özerk benlik ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmasında da katılımcıların evli ya da bekar olmasının özerklik düzeylerinde anlamlı bir farklılığa sebebiyet vermediği görülmüştür. Özerk ilişkisel benlik kurgusu ele alındığında ise bekar katılımcıların puan ortalamalarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bu anlamlı farklılığın bir sebebi olarak bekar katılımcıların yaş ortalamasının düşük olması gösterilebilir. Bir geçiş toplumu olarak tanımlanan Türkiye'de ilişkisel özelliklerin, özerk niteliklerle harmanlandığı yeni neslin daha genç kesime hitap ettiği söylenebilir. Aydın'ın (2019) çalışmasında bu araştırmanın aksine bekar katılımcıların özerk benlik puanlarının yüksek olması dikkat çekmektedir. Çoban'ın (2013) araştırmasında ise özerklik ve medeni durum değişkeni arasında anlamlı farklılıklar elde edilmesine karşın bekar bireylerin özerk benlik kurgusu açısından evli bireylerle farklılaşmaması bu çalışmada gözlemlenmektedir. Çoban, katılımcıların ailesi ile birlikte yaşamasının ya da yaşamamasının duygusal özerklikleri üzerinde anlamlı etkileri olabileceğini belirtmektedir. Bu araştırma kapsamında kiminle yaşadığına ilişkin bilgiler katılımcılara sorulmamıştır. Bazı araştırmacılar, evlilik kalitesinin temelinde ilişkisel benlik kurgusunun yattığını vurgularken, sağlıklı aile işlevselliğini ilişkisel benliğin yordadığına dikkat çekmektedir (Gündoğdu, 2007; Mesutoğlu, 2012; Tosun ve ark, 2017).

Yaşamın ilk yıllarından temel alan immatür savunmalar dışsal gerçekliğe uyum sağlamada yeterli olmamakla birlikte, kişilerarası ilişkilerde de uyum sağlamanın önünde bir engel teşkil edebilmektedirler. Savunmalar benliğin gelişiminde pay sahibidir ancak sağlıklı bir gelişim için önem

arz eden nokta kullanım yoğunluğudur (Kalem, 1999). Savunma biçimleri testinin tüm alt boyutlarında evli katılımcılar için anlamlı bir bulguya rastlanmayan bu araştırmanın aksine literatür incelendiğinde anlamlı farklılıkların gözlemlendiği araştırmaların da mevcut olduğu görülmektedir. Aksu'nun (2019) çalışmasında olgun savunmalarda gözlemlenen anlamlı farklılıklar baskılama savunma mekanizmasından evli bireylerin aldıkları yüksek puanlardan kaynaklanmaktadır. Gençoğlu (2019) ise evli ve bekar katılımcıların savunma biçimleri açısından farklılaşmadığını ifade ederken, ilişkisi olan ve olmayan bekar bireylerin de farklılaşmadığını bulgulanmıştır. Elmas (2017) evlilik uyumunu konu aldığı çalışmada, nevrotik savunmaların uyumsuz evliliği olan erkeklerde sıklıkla kullanıldığını gözlemiştir. Savunma mekanizmalarının kullanım yoğunluğu ile psikopatolojinin düzeyi arasındaki anlamlı ilişkiye dikkat çeken araştırmalar olgun savunmaların olumlu niteliklerine değinmektedir (McWilliams, 2013; Vaillant, 1992). Bu araştırmada immatür ve olgun savunmalardan alınan puanların bekar katılımcılar için anlamlı derece de yüksek olduğu bulgulanmıştır. Literatüre bakıldığında, Yaşar (2014) ilişkisi olmayan bireylerin, evli bireylerden daha yoğun bir şekilde immatür savunma mekanizmalarını kullandığı bulgularken, Korkmaz'ın (2019) çalışmasında hiçbir alt boyut için anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Aksu (2019) ise bekar katılımcıların yansıtma, pasif saldırganlık, yalıtma, değersizleştirme ve bölünme savunma mekanizmalarını daha yoğun kullandıklarını saptamıştır.

Benlik kurgularının savunma mekanizmalarıyla etkileşimi incelendiğinde evli katılımcıların özerk benlik kurgusu ortalamasının altında olduğunda olgun savunmalardan daha yüksek bir puan elde ettiği gözlemlenirken, bekar katılımcıların özerk benlik kurgusu ortalamasının üstünde olduğunda daha yüksek puan elde ettikleri saptanmıştır. Benliğin savunma düzeneklerinin, psikopatoloji ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, evli bireylerin özerk benlik kurgusundaki artışın olgun savunma mekanizmalarının varlığını azaltıcı etkisi gözlemlenirken, özerk niteliklerin azalması olgun savunmaların varlığını destekleyici niteliklere işaret etmektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde olgun savunmaların denge ve uyumu sağlamaya yönelik varlıkları, sağlıklı bir benlik gelişimine de işaret etmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010; Vaillant, 1971; Geçtan,2003). Aynı zamanda olgun savunma mekanizmaları, bireyin psikolojik sağlamlık ve mutluluk düzeyinde, benliğin karşılaştığı engellenmelerde ya da deneyimlediği travmaların atlatılmasında da önemli bir rol üstlenmektedirler (Ezer, 2017). Psikanalitik literatür incelendiğinde, immatür savunma mekanizmalarının uyumsuz kişilik özelliklerine; olgun savunma mekanizmalarının ise işlevsel kişilik özelliklerine zemin hazırladığı da görülmektedir (McWilliams, 2013). Olgun savunmaların, uyum sağlayıcı yönlerinin var olduğu da yadsınmaması gereken gerçekler arasındadır. İmmatür savunmaların klinik ortamda rahatlıkla gözlemlenebilmesine karşın olgun savunmaların da ortaya çıkarılması önem arz edebilir (Perry & Cooper, 1986). Bu noktada hem bireysel terapilerde hem de çift terapilerinde kullanılan savunmaların neye hizmet ettiği de klinisyen tarafından sorgulanmalıdır (Akhun, 2012). Bu araştırmada savunma mekanizmaları psikopatolojinin bir tetikleyicisi niteliğinde ele alınmamıştır. Benlik kurguları ile savunma mekanizmalarının etkileşimi değerlendirilerek olgun savunmaların sağlıklı bir benlik gelişimine işaret ettiği görüşü ile sonuçlar değerlendirilmiş ve medeni durum değişkeninin anlamlı etkisi sınırlı literatür perspektifinde tartışılmıştır. Medeni durum değişkeni

ele alındığında benlik kurgularında ve savunma mekanizmalarındaki farklılıkların ilgili literatür ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Benlik kurguları ile savunma mekanizmalarının etkileşiminin ele alındığı herhangi bir araştırmaya rastlanmamış olması yapılan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağını düşündürmekte ve sonuçların gelecek araştırmalarla desteklenmesi beklenmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yürütülmüş olan bu çalışma sonucunda evli ve bekar katılımcıların özerk benlik kurgusu ve ilişkisel benlik kurgusunda anlamlı derecede farklılaşmadığı ve bekar katılımcıların özerk ilişkisel benlik ölçeğinden anlamlı derecede yüksek puan elde ettiği gözlemlenmiştir. Bekar katılımcıların için özerk benlik kurgusu ortalamasının üstünde olduğunda olgun savunmalardan, özerk benlik kurgusu ortalamasının altında olan katılımcılardan daha fazla puan elde ettiği saptanırken, evli katılımcıların ise özerk benlik kurgusu ortalamasının altında olduğunda olgun savunmalardan daha yüksek bir puan elde ettiği görülmektedir. Kağıtçıbaşı (2010) sağlıklı evliliklerin özerk ve ilişkisel niteliklerle desteklendiğini belirtmektedir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde evli katılımcıların özerk niteliklerinin artması olgun savunma mekanizmalarının kullanımında azalmaya sebebiyet vermektedir. Evli ve bekar katılımcıların karşılaştırılmasına imkan tanıyan bu araştırmanın literatüre katkı sağladığı düşünülmele birlikte gelecek araştırmalarda, benlik kurgularını evlilik kavramı perspektifinde ele alacak araştırmacılara çiftlerle çalışması önerilmektedir.

Benlik kurguları kavramında, ailenin ve kültürün etkisi açık olduğu gibi gelecek araştırmalar ebeveynleri ve çocukları kapsayacak şekilde genişletilebilir. Bu durum kuşaklar arası farklılaşmaların olup olmayacağına dair bulguların da elde edilmesini imkân tanıyabilir. Araştırmada Türkiye'nin 44 farklı iline ulaşım sağlanması önemli bir unsur olmakla birlikte, doğu illerinin görece az olduğu dikkat çekmektedir. Gelecek araştırmalarda Türkiye'nin her bölgesine ulaşım sağlanarak, araştırmanın genellenebilirliği artırılabilir ve bu unsur farklı coğrafi bölgelerin karşılaştırılmasına da imkân tanıyabilir. Ayrıca evlilik uyumu da gelecek araştırmaların konusu olabilir. Son olarak araştırma örneğinde dul ve boşanmış katılımcıların yer almaması bir kısıtlılık niteliğindedir.

KAYNAKÇA

- Akhun, M. (2012).** *Üniversite öğrencilerinde, algılanan ebeveynlik biçimleri, erken dönem uyumsuz şemaları, benlik kurguları, ayrılma-bireyleşme ve duygu düzenleme güçlüğüünün psikolojik belirtilerle ilişkisi.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Aksu, B. (2019).** *psikolojik savunma mekanizmaları ile sosyodemografik değişkenler arasındaki ilişki.* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi.
- Atak, H., Tatlı, C., Cokamay, G., Büyükpabuşcu, H., & Çok, F. (2016).** Yetişkinliğe geçiş: Türkiye’de demografik ölçütler bağlamında kuramsal bir gözden geçirme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8 (3), 204-227.
- Aydın, K. B. (2019).** özerk-ilişkisel benlik ölçeğinin geçerliği, güvenilirliği ve öznel esenlik hali ile ilişkisi. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 4(8), 46-64.
- Aydın, O., & Baran, G. (2010).** toplumsal değişme sürecinde evlenme ve boşanma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 117-126.
- Burger, M. (2006).** *Kişilik.* İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Calati, R., Oasi, O., De Ronchi, D., & Serretti, A. (2010).** The use of the defence style questionnaire in major depressive and panic disorders: A comprehensive meta-analysis. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 83(1), 1-13.
- Canel, A. (2007).** *Ailede problem çözme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi.
- Cramer, P. (2001).** The unconscious status of defense mechanisms. *journal TOG*, 6 (9), 762–763.
- Cramer, P., & Brilliant, M. (2001).** Defense use and defense understanding in children. *Journal of Personality*, 69(2), 297-322.
- Çoban A. E.** “türkiye’de ergenlerin duygusal özerkliklerinin bazı demografikdeğişkenlere göre incelenmesi”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38, 169, 2013.
- Elmas , C. (2017).** *Evli bireylerin algıladıkları sosyal destek ve kullandıkları savunma mekanizmalarının evlilik uyumu ile ilişkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi.
- Ernas, Ş. (2017).** *Özerklik ve psikolojik dayanıklılık arasındaki ilişkinin incelenmesi .* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Ezer, H. İ. (2017).** *Ergenlik döneminde yaygın kullanılan savunma mekanizmaları ile psikolojik sağlamlık ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişki: Hatay il merkezi örneği* (Master's thesis, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Fişek, G. (1995).** *Contextual awareness in cross-cultural psychotherapy: The German- Turkish experience.* Essen, Germany: Paper presented at the Klinik für Kinder und Jugendpsychiatrie Rheinische Landes und Hochshulkllinik.
- Geçtan, E. (2003).** *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar.* İstanbul: Metis Yayınları.
- Gençoğlu, Ç. (2019).** *Bireylerin bağlanma stillerinin kullanılan savunma mekanizmaları ve sosyodemografik değişkenler ile ilişkilerinin incelenmesi .* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Okan Üniversitesi.
- Gezici, M., & Güvenç, G. (2003).** Çalışan kadınların ve ev kadınların benlik-algısı ve benlik kurgusu açısından karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 1-14.
- Gündoğdu, A. (2007).** Relationship between self-construals and marital quality. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

- Hall, C. (2016).** *Freudyen psikolojiye giriş.* (Çev. Devrim, E.) İstanbul: Kaknüs yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996).** Özerk-ilişkisel benlik: yeni bir sentez. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(37), 36-43.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005).** Autonomy and relatedness in cultural context: implications for self and family. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 36(4),403-422.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010).** *Benlik, aile ve insan gelişimi kültürel psikoloji.* İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç., & Cemalcılar, Z. (2014).** *Dünden bugüne insan ve insanlar: Sosyal psikolojiye giriş.* İstanbul: Evrim Yayınları.
- Kalem, E. (1999).** *Ego savunma mekanizmaları testinin türkçe formu dil eş değerliliği, güvenilirlik ve geçerlilik çalışması .* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) İstanbul Üniversitesi.
- Korkmaz, E. (2019).** *Çocukluk çağı ruhsal travmaları ve affetmenin kişilerin savunma mekanizmalarıyla ilişkisi.* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Maltepe Üniversitesi.
- Malone, J., Cohen , S., Liu, S., Vaillant, G., & Waldinger, R. (2013).** “Adaptive midlife defense mechanisms and late-life health”. *Personality and Individual Differences*, 55: 85–89.
- Markus, H., & Kitayama, S. (1991).** Culture and the Self: Implications for Cognition, Emotion, and Motivation. *Psychological Review*, 98(2), 224.
- Markus, H., & Kitayama , S. (2003).** Culture, self, and reality of the social. *Psychological Inquiry*, 14 (3 and 4), 277-283.
- McWilliams, N. (2013).** *Psikanalitik Tanı: klinik süreç içinde kişilik yapısını anlamak (1.Basım, İkinci Edisyon; E. Kalem, Çev.).* İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları (1994).
- Mesutoğlu, C. (2012).** The relationship among self construal, family functioning and sibling number in terms of gender in high school students. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). orta doğu teknik üniversitesi.
- Neil, j. (2005).** definitions of various self constructs: self-esteem, self-efficacy, self-confidence & selfconcept. *accessed Http://Wilderness. Com/Self/On*, June, 14, 2009.
- Neto, F., & Mullet, E. (2004).** Personality, self-esteem, and self-construal as correlates of forgivingness. *European Journal of Personality*, 18(1), 15-30.
- Oh, M., Kim, J., Yoon, N., Lee, S., Lee, S., & Kang, W. (2019).** Differences in personality, defense styles, and coping strategies in individuals with depressive disorder according to age groups across the lifespan. *Psychiatry investigation*, 16(12), 911.
- Örnek, S. (1995).** *Türk halkbilimi.* Ankara, Türkiye: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Özden, M. (2013).** *Önceden edinilmiş ve sonradan kazanılmış gelişim özelliklerinin evlilikte çift uyumu ile ilişkisi.* (Yayımlanmamış doktora tezi), Maltepe Üniversitesi.
- Özen, Y., & Gülaçti, F. (2010).** Personal responsibility in the context of creating subjective and psychological well-being (a social psychological assesment). *dicle university, The Journal of Institute of Social Sciences*,(2), 4, 46-58.
- Öztürk, M. (2008).** *Psikanaliz ve psikoterapi (4. Baskı).* İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Perry, J. C., Cooper, S. H. (1986).** *Empirical studies of psychological defense mechanisms.* 1. Baskı. New York: Basic Books.
- Sezen, L. (2005).** Türkiye'de evlenme biçimleri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 11(27), 185-195.
- Tosun, C., Yazıcı, H., & Altun, F. (2017).** Evlilik öncesindeki ve evli bireylerin ilişki nitelikleri, benlik kurguları ve özgeci davranış düzeyleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17 (38) , 73-94 .

- Triandis, H. (1998).** The self and social behavior in differing cultural context. *Psychological Review*, 96 (3), 506- 520.
- Usborne, E., & Taylor, D. (2010).** The role of cultural identity clarity for self-concept clarity, self-esteem, and subjective well-being. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 36(7), 883-897.
- Vaillant, G. (1971).** Theoretical hierarchy of adaptive ego mechanisms. *Archives of General Psychiatry*, 24, 107-118.
- Vaillant, G. (1992).** *Ego Mechanisms of defense: A guide for clinicians and research*. Washington, DC: American Psychiatric Press.
- Vaillant, G. E. (2000).** adaptive mental mechanisms. their role in a positive psychology. *The American Psychologist*, , 55(1), 89–98.
- Wasti, S., & Eser Erdil, S. (2007).** Bireycilik ve toplulukçuluk değerlerinin ölçülmesi: benlik kurgusu ve indcol ölçeklerinin türkçe geçerlemesi. *Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 7, 39-66.
- Yaşar, Ö. (2014).** *Yetişkin yakın ilişkilerde bağlanma stilleri ile kullanılan savunma mekanizmaları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Üsküdar Üniversitesi.
- Yılmaz, N., Gençöz, T., & Ak, M. (2007).** Savunma biçimleri testi'nin psikometrik özellikleri: güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3), 244-253.
- Zurita Ortega, , F., Castro Sánchez, M., Álvaro González, J., Rodríguez Fernández, S., & Pérez Cortés, A. (2016).** Autoconcepto, Actividad Física Y Familia: Análisis De Un Modelo De EcuacionesEstructurales. *Revista De Psicología Del Deporte*,, 25(1),0097-104.